

Miały_3
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Wieleń	WIE
Miejscowość	Miały	WIE_MIA

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	6.07.2013 r.	Miejsce wykonania	brak danych
Czas trwania	00:36:07	Forma i wielkość	Plik wav, 33.0 MB
Przeprowadzający	MJ	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
036_WIE_MIA	K	70		

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	<p>„Chyba od rzeki Miałki. Bo rzekę nazywają Miałka, to myślę, że stąd im się ta nazwa...”</p> <p><i>A była jeszcze jakaś inna nazwa?</i></p> <p>„Tak. W czasie okupacji to się nazywało Millenschliss. A oni co jakiś czas, nie wiem dlaczego zmieniali nazwę. Potem się znowu nazywało Rollbasch. Też niemiecka nazwa. Zwłaszcza stacja. Tak to wszyscy mówili Miała po niemiecku, nie? Ale na stacji szyldy były Rollbasch. W czasie okupacji.”</p> <p><i>A potem, po wojnie to się znowu zmieniło na Miały?</i></p> <p>„To znowu na Miały. Tak jak było przed wojną, nie?”</p>
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	<p>„Nie, Miały były Miały, tylko zawsze poza torami to mówili na fabryce, bo tam była fabryka. To zawsze ta część to była fabryka, a tu była wioska.”</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	<p>„Tak, tak. Od Mężyka tam, to nazywało się Święte. Tam taka legenda, że tam kiedyś się kościół zatopił, ale czy to prawda? Nie wiadomo. To były takie mokradła, takie trzęsawiska, nie? I to mówili <i>na świętym</i>. I potem tutaj były Okrągłe. Nie wiem dlaczego, ale nazywały się <i>okrągłe</i>. I potem tam, pod Marylinem, to nazywali U rowu, bo tam taki rów był, nie? Potem tu, znowu w tę stronę, to nazywali Główki. Bo jezioro Główki. To jeszcze dzisiaj na mapach piszą, to to jezioro w dalszym ciągu nazywa się Główki.”</p> <p>„Chyba od rzeki Miałki. Bo rzekę nazywają Miałka, to myślę, że stąd im się ta nazwa...”</p> <p>„Te jedne jezioro się nazywało Główki, te drugie Wielkie, bo to wielkie jezioro. Pole wokoło tego Wielkiego się nazywało Urzecina. Nie wiem, może dlatego, że tam blisko do Rzecina.”</p>
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i	„A na Marylin, tu w sąsiedztwie, to na tych mówili Gacianie .”

regionalnych)	Nie wiem dlaczego.”
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	„Raczej nie.”
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	<p><i>A byli tutaj jeszcze Niemcy?</i></p> <p>„Tak. W sąsiedztwie mieszkał Niemiec, który później został sołtysem, burgermeisterem, jak za Niemca, nie? No i parę rodzin niemieckich mieszkało. Oni w 45 roku uciekali. Przed ruskami... [śmiech – przyp. bad.]”</p> <p><i>Jakieś legendy?</i></p> <p>„No, nie bardzo.”</p> <p><i>Może coś straszło?</i></p> <p>„Straszło? O! w kierunku do Wielenia, to tam mówili, że straszy. I to teraz, jak szopę wybudowali, to jest tak wyrównane, a kiedyś to tam była taka dolina, to tam mówili <i>U dibla</i>. I tam mówili, że w nocy straszy, ale czy to prawda?”</p> <p>„Kiedyś, przed wojną, to był tu kowal, była kuźnia, ale teraz już nie ma.”</p> <p><i>Była szkoła?</i></p> <p>„Szkoła była, ale czteroklasowa. [...] A kto chciał 7 klas skończyć, to dojeżdżali do Wronek. Tak, bo stacja kolejowa jest na miejscu, to najlepszy dojazd był do Wronek.”</p> <p>„Kościół jest, ale to była kaplica, tam przy torze. Teraz już jest rozebrana. Np. ja jeszcze u I komunii św. To byłam właśnie tam. To było tak, gdzie Gogołek mieszka, to było dobudowane. A ten kościół, co jest, to był protestancki. Po wojnie go wyświęcili, bodajże w 45 roku w lipcu. Takie wielkie świętowanie zrobili. A potem tam, odbywały się zabawy, gdzie kaplica była. Przerobili na świetlicę.”</p> <p><i>Cmentarz jest?</i></p> <p>„Poniemiecki jest, ale jest bardzo zdewastowany. Przed wojną był, w tartaku była właściciel Haze i on popełnił samobójstwo. Ja już nie pamiętam, ale chyba w 35 roku i to był bardzo duży pogrzeb. Właśnie go chowali tu, na cmentarzu. Ale teraz jest zdewastowany. Ale jeszcze tam mówią wszyscy: <i>Na niemieckim cmentarzu</i>. [...] A polski cmentarz jest od roku 45, nie, przepraszam, 39! W sierpniu 39 roku był wyświęcany, a przedtem to chowali w Piłce. Była parafia w Piłce. To zawsze jak ktoś umarł, to wyprowadzali do figury. Tam przy figurze modlili się ludzie i potem odprowadzali i w Piłce chowali.”</p> <p><i>Były takie historie o kobietach ze złym wzrokiem?</i></p>

		„No, tutaj była taka pani, ona była żoną kolejarza. I mówili, że ona tam ciotuje, że tam zadaje coś, ale ja nigdy w to nie wierzyłam. Ja pracowałam w sklepie, ona tam przychodziła, zawsze mnie czymś częstowała. Potem byłam w ciąży, to mi mówili: Tylko tam od niej nic nie bierz. A ja w to nie wierzyłam, bo ona jeździła na targ, to przywoziła tam wczesne gruszki, czereśnie, ja zjadła i nigdy mnie nie ociotowało. Dziecko zdrowe się urodziło. A potem jej córka była, to mówili, że ona już nie ciotuje, tylko przeszło to na córkę. Ona tam mieszkała na końcu, to miała krowę i masło robiła w kierzynekach. To gadali, że ona tam w nocy wychodzi na pole i masło robi. Ale takie gadanie.”
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	„Tak, ale to tak lokalnie. Była zabawa i wtedy na zabawie tam coś, lanie wosku i takie tam.” <i>A Katarzynki?</i> „Nie, to tam...”
2.	św. Marcina/11 listopada	„Nie. Ale rogale to tam w sklepach są i kupujemy zawsze te poznańskie.”
3.	Adwent	Brak informacji.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	„Dzieciom prezenty do butów raczej. Ale mówiło się, że od Mikołaja.”
5.	Wigilia	„No, Wigilia to zwykle się rodziny zapraszają. Raczej we własnym zakresie rodziny. u nas jest mała rodzina, to tak 12 potraw... Opłatkiem się dzieli i prezenty się daje. [...] Jak dzieci to czasem się tam zamawia Gwiazdora, ale jak są dzieci czasem takie nadpobudliwe, to się pod choinkę się stawia. U nas choinka zawsze żywa, ubiera się dzień przed Wigilią. U nas się nie praktykuje sztucznych. A stoi zwykle do kolędy, jak ksiądz chodzi po kolędzie.”
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Brak informacji.
7.	Sylwester/Nowy Rok	„Jak kiedyś, zaraz po wojnie bardzo broili. Furtki wystawiali, bramy we wodzie topili, ale teraz już to zanikło. Ale palenia słomy nie było u nas.”

8.	Trzech Króli	Brak informacji.
9.	Kolędnicy	„Chodzą. Dzieciaki się przebierają, idą na mszę, a potem chodzą w 4-5. Ja sobie zawsze uszykuję 4 kupeczki pieniążków i mówię: czterech mogę przyjąć. No i tam przyjdą, śpiewają. Za króli się przebierają, jeden tam diabeł, mają odzienie. U nas jest zwyczaj, że w Trzech Króli chodzą.”
10.	MB Gromnicznej	Brak informacji.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<i>Robiło się zabawy?</i> „Tak.” <i>A był podkoziolatek?</i> „To jeszcze się robi. Podkoziolatek, ostatki, a teraz to mówią zakończenie lata, rozpoczęcie lata. [W tłusty czwartek?] Kiedyś piekło się pączki, a teraz za ciężko, to się kupuje. [...] Chrusty też.”
12.	Topienie Marzanny	Brak informacji.
13.	Środa Popielcowa	Brak informacji.
14.	Śródpoście	„Jak Wielki Post to się w kościele tam odbywa i Gorzkie Żale i Droga Krzyżowa.”
15.	Niedziela Palmowa	„Samemu się robi i do kościoła nosi. Palmę w wazon się wstawia i specjalnie nic więcej się nie robi.”
16.	Triduum Paschalne	<i>A droga krzyżowa ulicami wsi?</i> „Teraz jest, ale kiedyś tego nie było. Teraz tak od 5 lat jest w Wielki Piątek.”
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	„Kiedyś ja pamiętam, to przed wojną my jechali zawsze na rezurekcję do Piłki. A teraz nasz ksiądz robi w sobotę. A to ja nie idę, bo już wieczorem.” „Święconka w kościele. W koszyczku kielbasa, zajacek, jajeczko, sól, chleb, baranek z masła. [...] Święconkę na śniadanie w niedziele. Jajeczko się kroi na drobne, bo to już zimne zwykle jest. Na drobnutki i każdego się częstuje i życzenia. Uroczyste śniadanie. My obiadu raczej nie robimy, bo to się kielbasy naje.”
18.	Poniedziałek Wielkanocny	<i>Przebierali się na Wielkanoc?</i> „Nie, to lany poniedziałek, ale nie przebierali.”

19.	Zielone Świątki	„Raczej już teraz zanika. Kiedyś to stroili tatarakiem i ja jeszcze zawsze brzozy urwę i wejście ustroję, ale młodzi już nawet nie wiedzą, że jest.”
20.	Boże Ciało	„U nas tutaj, to zwykle po obiedzie, po 2 się robi. Ksiądz każe robić koło kościoła 4 ołtarze i procesja idzie tu, wkoło kościoła, w Miałach.” <i>Kto robi te ołtarze?</i> „Osoby nie są wyznaczone, ale to się tak zmówią. O, z tego końca robi jeden. Tu się nazywa Kozi rynek , to z koziego rynku jeden robią, potem z fabryki. Takie po prostu i to tak, że raz zrobią to potem co rok.” <i>Zabierają gałązki?</i> „Tak, zwykle brzozę. Bo to brzoza jest do dekoracji i to się podobno w kapustę wstawia, żeby się kapusta udała.”
21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	„No to kwiaty się zabiera do kościoła i ziół trochę, nie? Zwykle tam kłosa, nie? Ale tu, w Miałach nie ma tego zboża. To się bukieciki robi.” <i>A co potem z takim bukiecikiem?</i> „No, się gdzieś tam zasusza i zawsze do następnego.”
23.	MB Siewnej	Brak informacji.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Brak informacji.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	„Nie było wolno wódki pić i słyszałam, że kobiecie w ciąży nie wolno iść trupa oglądać.” <i>Kobieta musiała iść do wyvodu?</i> „Tak. To ja jeszcze byłam, jak urodziłam.” <i>A jak to wyglądało?</i> „Szło się do księdza i ksiądz tam przy ołtarzu odprawiał modły. Tak do ołtarza się szło i przed ołtarzem się uklękło. Ale to nie wszyscy chodzili. Jak się dziecko było we wózkach to wieszali czerwoną wstążeczkę od uroku, czy coś tam.”

2.	Ślub i wesele	<p>„Inaczej jak teraz było, bo np. orkiestra grała, jak młoda para wychodziła z domu, to tam <i>Najlepsza Matko</i> grali, nie? No i czasem pod kościołem to już tam orkiestra stała, prowadzili wszystkich z orkiestrą do domu. No a teraz już się tego nie praktykuje.”</p> <p><i>Bramy się stawiało?</i></p> <p>„A, no to tak. To dzieciaki, nie? Sznurki przekładali, nie? I potem tam zbierali datki...”</p> <p><i>A thuczenie szkła?</i></p> <p>„A to był tzw. polteramdt. To było dzień przed weselem. No to wszyscy chodzili i w drzwi walili butelkami, wreszcie przynosili tam stare rzeczy wszystko. A teraz słyszałam, że się robi tydzień przed tym weselem, nie wiem, kto to wprowadził. Kiedyś było dzień przed, żeby młoda para musiała to wszystko posprzątać. Polteramdt to jest po niemiecku. [...] U panny młodej. [<i>Zapraszali?</i>] Nie, to tam mężczyznom wynieśli wódki, poczęstowali. Kobietom placka i poczęstowali, ale to tak tylko odręcznie, nie?”</p> <p><i>Było coś takiego jak nieproszeni goście?</i></p> <p>„No, jak wesele było np. na Sali, to potem grali trzy kawałki dla nieproszonych, bo wszyscy tam chodzili patrzeć. Taki był zwyczaj. No to zagrali trzy kawałki, to wszyscy tańczyli.”</p> <p><i>A przebierańcy?</i></p> <p>„Tak mniej. Od rodziny zależało, jak ktoś był taki dowcipny.”</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>„A polski cmentarz jest od roku 45, nie, przepraszam, 39! W sierpniu 39 roku był wyświęcany, a przedtem to chowali w Piłce. Była parafia w Piłce. To zawsze jak ktoś umarł, to wyprowadzali do figury. Tam przy figurze modlili się ludzie i potem odprowadzali i w Piłce chowali.”</p> <p>„Kiedyś różaniec był w domu. A teraz jest kostnica przy kościele tak z 10-15 lat. A wcześniej to zwłoki w domu trzymali. I odbywało się, to nazywali <i>pusta noc</i>. W noc przed pogrzebem ludzie się zbierali i całą noc śpiewali. Ja pamiętam, jak tu był taki gospodarz Graś, to jego matka umarła, to całą noc śpiewali. Ale to teraz już tego nie praktykują.”</p> <p><i>Wie pani, co oni tam śpiewali?</i></p> <p>„Kościelne pieśni.”</p> <p><i>Wkłada się coś zmarłemu do trumny?</i></p> <p>„Nie słyszałam. Wie pani, tu kiedyś jednemu ćwiartkę wódki włożyli, bo lubił wypić.”</p> <p><i>Zatrzymywali zegar, jak ktoś zmarł?</i></p> <p>„Wie pani, nie wiem tego, ale chyba tak. I lustra zasłaniaли.”</p>

4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	Brak informacji.
III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	„Jest jedna pani Janka, co się tam wystawia. Haftuje te obrazy szczególnie krzyżkowe.”
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	„Kiedyś właśnie tam, gdzie odprowadzali te zwłoki, tam na to mówili <i>Boża Męka</i> . Tak nazywali. To było murowane, taka kapliczka, ale nie wiem dlaczego tak nazywali. Ale potem Niemcy to rozwalili i teraz pobudowali figurę MB, ale to po wojnie. Nie pamiętam dokładnie, ale może w 46-47. [...] Krzyż był też u wylotu, w drodze do Wielenia i dalej jest. Ale teraz jest na nowo postawiony, bo za Niemca wszystko pościnali. Po wojnie na nowo postawili.”
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	„Kościół jest, ale to była kaplica, tam przy torze. Teraz już jest rozebrana. Np. ja jeszcze u I komunii św. To byłem właśnie tam. To było tak, gdzie Gogołek mieszka, to było dobudowane. A ten kościół, co jest, to był protestancki. Po wojnie go wyświęcili, bodajże w 45 roku w lipcu. Takie wielkie świętowanie zrobili. A potem tam, odbywały się zabawy, gdzie kaplica była. Przerobili na świetlicę.” <i>Cmentarz jest?</i> „Ponemiecki jest, ale jest bardzo zdewastowany. Przed wojną

		<p>był, w tartaku była właściciel Haze i on popełnił samobójstwo. Ja już nie pamiętam, ale chyba w 35 roku i to był bardzo duży pogrzeb. Właśnie go chowali tu, na cmentarzu. Ale teraz jest zdewastowany. Ale jeszcze tam mówią wszyscy: <i>Na niemieckim cmentarzu</i>. [...] A polski cmentarz jest od roku 45, nie, przepraszam, 39! W sierpniu 39 roku był wyświęcany, a przedtem to chowali w Piłce. Była parafia w Piłce. To zawsze jak ktoś umarł, to wyprowadzali do figury. Tam przy figurze modlili się ludzie i potem odprowadzali i w Piłce chowali.”</p> <p>„Kiedyś przed wojną księdza nie było tutaj. Co dwa tygodnie przyjeżdżał i mszę odprawiał.”</p> <p><i>Wszystkie nabożeństwa majowe, czerwcowe...?</i></p> <p>„To ludzie sami odprawiali. W kościele. W tej kaplicy, co było. A teraz wszystko w kościele. Kiedyś na ten kościół niemiecki w przerwie to mówili Krypel. Nie wiem dlaczego, ale taka była agresja, że ze złości, nie? A później Krypel wyświęcili... [śmiech – przyp. bad.]”</p>
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	<p>„No tak, teraz jest tak modnie jechać do kamienia, nie? Bo tutaj jest taki kamień upamiętniający Jana Pawła II, to często tam, jestem w seniorach, to z seniorami na rowerach jadę na rocznicę, bo podobno JP II przyjeżdżał tu, do Białej i tam jeździł kajakiem. I tu w Miałach był rybak i też spotkał, nie?”</p> <p><i>A do Lubasza np.?</i></p> <p>„Też. Tak. Chodzą tutaj. Ale z zasady, to teraz jest parafia w Pęcckowie, a kiedyś my należeliśmy do Piłki. To też przez Miały idą do Lubasza.”</p>
6.	Lokalne odpusty	<p>„U nas są, to po wojnie, u nas są na św. Antoniego 13 czerwca. A zawsze to my jechaliśmy 15 sierpnia na odpust do Piłki. [...] Odpust jest, to zawsze o 12:00 jest uroczysta msza, to przyjeżdżają ci handlarze, to zawsze dzwonią, kiedy jest, bo ksiądz to czasem przesunie, nie?”</p>
V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie		
1.	Dożynki	<p>„Przed wojną nie.”</p> <p><i>A teraz?</i></p> <p>„A po wojnie? Chyba raczej w Miałach... Ale gminne to tak. Kiedyś to myśmy należeli do Drawska. To była gmina Drawsko, a potem nas przerwucili do Wielenia i z tego wszyscy do dziś są niezadowoleni.”</p>

2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	Brak informacji.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.